

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΛΛΥΡΙΑΣ
κ.κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ
ΜΕ ΘΕΜΑ: «ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ: ΙΑΤΡΙΚΗ, ΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ»
ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ «ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ»
ΣΤΙΣ 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2011**

Πανιερώτατοι,
Αιδεσιμολογιώτατοι,
Ἐλλογιμώτατοι κ.κ. Καθηγητές,
Ἀγαπητοί Σύεδροι,
Κυρίες καί Κύριοι,

Μέ ἐγκάρδια συναισθήματα ἀγάπης καί ἐκτίμησης βρίσκομαι σήμερα στό βῆμα αὐτό, γιά νά ἀπευθύνω χαιρετισμό στήν ἐπιστημονική αὐτή ἡμερίδα, πού διοργανώνεται ἀπό τό Παγκόσμιο Βῆμα Θρησκευῶν καί Πολιτισμῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, καί πού θά ἀσχοληθεῖ μέ ἕνα παγκόσμιο, ἀμφιλεγόμενο καί πολύπλοκο, ἀκανθῶδες πρόβλημα τῆς Βιοηθικῆς, τήν Εὐθανασία.

Μέ τή λέξη «εὐθανασία» δέν ἐννοοῦμε ἀσφαλῶς τόν ἐνδοξο θάνατο, ὅπως ἐννοοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Ἐννοοῦμε τήν ἐπίσπευση τοῦ θανάτου προκειμένου νά τεθεῖ τέρμα σ' ἕνα ἀργό ἐπώδυνο, φρικτό τέλος.

Ἡ σημερινή ἐρμηνεία τοῦ ὅρου «εὐθανασία» σημαίνει τήν πρόκληση ἀνώδυνου θανάτου ἀπό ἀγάπη καί εὐσπλαγχνία σέ ἀνθρώπους, πού βρίσκονται στό τελευταῖο στάδιο ἀνίατης ἀσθένειας, ἢ βαρυτάτου τραυματισμοῦ, ἢ προχωρημένης ἐπώδυνης γεροντικῆς ἡλικίας, μέ σκοπό τόν τερματισμό τῆς ὀδύνης ἑνός ἀβίωτου βίου πάσχοντος ἀνθρώπου, πού ἱκετεύει τούς πάντες γιά τερματισμό τῶν δεινῶν του.

«Εὐθανασία» κατὰ τό λεξικό τοῦ Γ. Μπαμπινιώτη θά πεῖ ὅσο τό δυνατό καλύτερος, εὐκολότερος καί πιό ἀνώδυνος

θάνατος. Κατά δέ τό ἑλληνικό Ποινικό Δίκαιο: «Εὐθανασία εἶναι ἡ σύντμηση τῆς ἐπιθανατίου ἀγωνίας ἑνός ἐπωδύνως θνήσκοντος».

Ἔχουμε διάφορες μορφές εὐθανασίας, ὅπως τήν *ἐνεργητική εὐθανασία*, τή σκόπιμη δηλαδή παρέμβαση γιά τήν ἀπαλλαγή τοῦ ἀνθρώπου ἀπό ἀνίατη ἀσθένεια, ἢ ἀνυπόφορους σωματικούς, ἢ ψυχικούς πόνους, τήν *παθητική εὐθανασία*, πού ὀρίζεται ὡς διακοπή προσφορᾶς τῶν μέσων ἐπιβίωσης γιά τόν ἴδιο σκοπό, καί τρίτο τήν *προληπτική ἢ εὐγονική εὐθανασία*, πού ἐφαρμόζεται γιά τήν ἀπαλλαγή τῆς κοινωνίας ἀπό σωματικῶς ἀνάπηρα ἢ διανοητικῶς καθυστερημένα ἄτομα.

Ὁ πρῶτος, πού χρησιμοποίησε τόν ὄρο «εὐθανασία», μεταφράζοντας αὐτούσια τήν ἑλληνική λέξη, ἀλλά μέ τήν ἔννοια τῆς ἀνώδυνης ἐπίσπευσης τοῦ θανάτου προσώπου, πάσχοντος ἀπό ἐπώδυνη ἀνίατη ἀσθένεια, εἶναι ὁ Ἄγγλος φιλόσοφος Ρότζερ Μπέϊκον (1220-1292). Ἀπό τότε ἄρχισε καί συνεχίζεται μιᾶ ἱατρική, νομική, φιλοσοφική καί θεολογική ἀντιπαράθεση χωρίς ἀκόμα τήν κατάληξη σ' ἕνα κοινῆς ἀποδοχῆς συμπέρασμα.

Σήμερα ἄλλοι δέχονται τήν εὐθανασία ὡς λύτρωση καί ἀπαλλαγή ἀπό τό μαρτύριο τοῦ πόνου, καί ἄλλοι τήν καταγγέλλουν, ὡς συνδυασμό φόνου καί αὐτοχειρίας. Μερικοί ἱατροί τή δέχονται, οἱ πιά πολλοί ὅμως τήν ἀποκηρύσσουν ὡς ὕβρη κατά τοῦ Θεοῦ καί ὡς ἔγκλημα μέ ἀπρόβλεπτες ἐξελίξεις, καί τήν ἀπορρίπτουν, ὡς ἀντίθετη μέ τόν ὄρο τοῦ Ἴπποκράτη καί τήν ἱατρική δεοντολογία.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀντίθετη σέ ὅποιαδήποτε μορφή πρακτικῆς τῆς εὐθανασίας καί γιά ὅποιονδήποτε λόγο. Λέχθηκε, καί πολύ σωστά, ὅτι ἡ πρακτική τῆς εὐθανασίας εἶναι δυνατό νά ὀδηγήσει τόν γιατρό ἀπό ἐγγυητή καί θεματοφύλακα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς σ' ἕνα δῆμιο. «*Ἡ εὐθανασία σήμερα... ἡ γεροντοκτονία αὔριο*», εἶχε διακηρύξει ὁ Γάλλος καθηγητής Renè Gutman.

Ὅμως, πέρα ἀπ' ὅλα αὐτά, ὑπάρχει μιᾶ θεϊκή ἐντολή πού προστάζει: «οὐ φονεύσεις». Ἐπομένως μόνο ὁ Θεός, πού «ἐτάζει

καρδίας και νεφρούς», γνωρίζει την κατάλληλη στιγμή της έκδημίας του ανθρώπου. Η επέμβαση του ανθρώπου στην κατάργηση της ζωής είναι σφετερισμός θείου δικαιώματος. «Γιά μένα», έγραφε ο άγνωστικιστής Lobesque, τό «ού φονεύσεις» δέν είναι μονάχα μία προσταγή της Έκκλησίας. Ρυθμίζει την τάξη της οικουμένης. Και κάθε φορά πού ή έντολή αυτή απαιτείται για όποιοδήποτε λόγο, αυτή ή τάξη διαταράσσεται επικίνδυνα». Ο άρρωστος, είχε διακηρύξει ο Γάλλος καθηγητής Debre, πρέπει νά είναι σεβαστός σ' όλόκληρη την τροχιά της ζωής του, από την πρώτη στιγμή της γονιμοποίησής του, ως τό τέρμα της ύπάρξεώς του. Ο σεβασμός της ζωής είναι μία κατάκτηση του πολιτισμού, και ή περιφρόνηση της ζωής, όπως στην έκτρωση (και γενικά στην εϋθανασία), είναι επάνοδος στη βαρβαρότητα».

Η Έκκλησία δέχεται την εϋθανασία από τον Θεό, και όχι από τον άνθρωπο. Η ζωή μας αποτελεί υπέρτατο δώρο του Θεού, ή αρχή και τό τέλος του όποιου βρίσκονται στά χέρια Του και μόνο. Αυτός και μόνο είναι ο έξουσιαστής της ζωής και του θανάτου. Η Έκκλησία δέν κάνει λόγο για ένα ανώδυνο, αξιοπρεπή θάνατο, όπως κάνει ή κοσμική αντίληψη. Η Έκκλησία κάνει λόγο για μία δική της εϋθανασία, όπως καθορίζεται στην αίτηση: «Χριστιανά τά τέλη της ζωής ήμῶν, ανώδυνα, ανεπαίσχυντα, ειρηνικά και καλήν απολογίαν την επί του φοβερού βήματος του Χριστού αίτησώμεθα».

Άγαπητοί Σύεδροι,

Κανένας δέν θά ισχυριστεί ότι ο πόνος καθ' έαυτόν είναι κάτι τό εύκολα αποδεκτό. Ο πιστός όμως χριστιανός μπορεί νά μεταμορφώσει τον πόνο μέ την ύπομονή του, νά τον κάνει εϋπρόσδεκτη θυσία στον Θεό, νά τον μεταβάλει μέ την αγόγγυστη καρτερία του σε μία προσφορά στην ανθρωπότητα, μιμούμενος έτσι τον Θεάνθρωπο Λυτρωτή μας Χριστό, πού αποτελεί τό πρότυπο του κάθε χριστιανού. Ο Χριστός αποδέχθηκε νά αντιμετώπισει τον πόνο και την οδύνη. Δέχθηκε καρτερικά τό βασανιστικό μαρτύριο του σταυρού και

τοῦ ἐπώδυνου φρικτοῦ θανάτου. Ἀκολούθησε ὅμως μετὰ ἀπ' ὄλα αὐτά ἡ Ἀνάστασις καί ὁ θρίαμβός Του ἐπὶ τοῦ θανάτου καί τῆς ἁμαρτίας, γι' αὐτό καί μᾶς συμβουλεύει νά ἀντιμετωπίζουμε καί ἐμεῖς τόν πόνο μέ πίστη καί ἀγάπη πρὸς Αὐτόν καί μέ ὑπομονή καί καρτερία.

Σέ τελευταία ἀνάλυση τό πρόβλημα τῆς εὐθανασίας εἶναι πρόβλημα θεωρήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Πῶς τοποθετούμεθα γενικότερα ἀπέναντι στόν ἄνθρωπο; Ποιός εἶναι ὁ προορισμός του; Τί εἶναι γιά μᾶς ἡ ζωή καί οἱ δοκιμασίες της; Πῶς νιώθουμε τήν ὑπαρξιακή ἀγωνία μπροστά στή σκέψη τοῦ θανάτου;

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι αἰώνιος, πρᾶγμα τό ὁποῖο σημαίνει ὅτι δέν τελειώνει μέ τόν φυσικό θάνατο, ἀλλά ἔχει συνέχεια. Ἡ ζωή ἐπεκτείνεται καί μετὰ τόν θάνατο, ὅποτε ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ζεῖ καί πεθαίνει κανεὶς ἔχει συνέπεια στήν αἰώνια ὑπαρξή του. Χρέος μας λοιπόν εἶναι αὐτές τίς δύσκολες ὥρες τοῦ θανάτου νά τίς ἀντιμετωπίζουμε καρτερικά, μέ τό ὄραμα τῆς αἰωνιότητος καί τήν προσδοκία τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, γιατί τότε ὁ θάνατος γίνεται εἰρηνικός καί γαλήνιος.

Κυρίες καί Κύριοι,

Τά θέματα βιοηθικῆς, ὅπως ἡ εὐθανασία, ἄπτονται ἠθικῶν, κοινωνικῶν, νομικῶν καί θεολογικῶν ζητημάτων, καί ἐγγίζουν ὑψίστα σημεῖα τῆς ὑπαρξῆς μας, γι' αὐτό καί χρειάζεται νά ἀκούγεται καί ἡ φωνή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παροῦσα ἐπιστημονική ἡμερίδα εὐθανασίας, πού ὀργανώνεται ἀπό τό Παγκόσμιο Βῆμα Θρησκευτῶν καί Πολιτισμῶν, δηλαδή ἀπό τήν Ἐκκλησία, ἀποβλέπει στήν ἐνημέρωση τοῦ λαοῦ πάνω σέ δύσκολα, σύγχρονα ζητήματα, καί στόχο ἔχει νά διατηρήσει σέ πνευματική ἐγρήγορη τίς συνειδήσεις τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖες τά τελευταῖα χρόνια ἀμβλύνονται, ἐνῶ τά ἠθικά κριτήρια πάνω σέ διάφορα θέματα ταυτόχρονα ἀλλοιώνονται. Πολύ σωστά τονίζεται ἀπό πολλούς ὅτι ὑπάρχει σήμερα ἀνάγκη ποιμαντικῆς κάλυψης, ὄχι μόνο τῶν ἀσθενῶν τελικοῦ σταδίου καί τῶν συγγενῶν τους, ἀλλά καί τῶν ἰατρῶν καί τῶν νοσηλευτῶν τους, καθὼς ἐπίσης καί τῆς κοινωνίας γενικότερα.

Ἡ παροῦσα ἐπιστημονική ἡμερίδα μέ ἀντικειμενικότητα καί ὑπευθυνότητα θά μελετήσει τό πολυδιάστατο πρόβλημα τῆς εὐθανασίας, καί μέ σοβαρότητα θά συντελέσει στήν ἐνημέρωση τοῦ λαοῦ καί στήν εὐαισθητοποίηση τῶν ὑπευθύνων, πού χειρίζονται τά θέματα τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου, ὥστε μέ συναίσθηση εὐθύνης νά ἀντιμετωπίζουν τίς πιό ἱερές καί ἐπώδυνες στιγμές τῆς ζωῆς τῶν συνανθρώπων τους τίς ὥρες τοῦ πόνου, τῆς ἀρρώστειας καί τοῦ ἐπικείμενου τέλους.

Ἡ εὐθανασία δέν εἶναι εὐκολο καί ἀπλό ζήτημα. Πρέπει νά ἀπαντηθοῦν τά ἐρωτήματα: Νομιμοποιούμεστε νά ἀφαιρέσουμε μιά ἀνθρώπινη ζωή, ἀκόμα καί ὅταν ὁ ἀσθενής ζεῖ τίς τελευταῖες ἐπώδυνες καί φρικτές στιγμές του; Ἡ νομιμοποιούμεστε νά διατηρήσουμε τή ζωή ἑνός ἀρρώστου, πού ἡ ἐπιστήμη δέν τοῦ δίνει καμμιά ἐλπίδα καί στηρίζεται μόνο στή λειτουργία κάποιου μηχανήματος, τό ὁποῖο διαιώνίζει μιά μή ἀναστρέψιμη ἐπώδυνη κατάσταση; Τί εἶναι ἡ εὐθανασία; Λύτρωση, ἔγκλημα, φόνος, αὐτοχειρία ἢ ἀγάπη, φιλευσπλαγχνία, δικαίωμα, ἀξιοπρέπεια καί βοήθεια;

Εἶμαι βέβαιος πώς μέσα ἀπό τίς ἐμπεριστατωμένες εἰσηγήσεις τῶν καταξιωμένων ἐπιστημόνων, πού πρόθυμα ἀποδέχθηκαν τήν πρόσκλησή μας καί συμμετέχουν στήν ἡμερίδα αὐτή, θά καλυφθοῦν πολλές πλευρές αὐτοῦ τοῦ σοβαροῦ καί κρίσιμου θέματος καί θά ἀρθρωθοῦν κάποιες ἀπαντήσεις στά σοβαρά αὐτά ἐρωτήματα τῶν καιρῶν μας. Θερμότατες εὐχαριστίες ἐκφράζουμε στόν Πρόεδρο τῆς παρούσης Συνεδρίας Χρῆστο Οἰκονόμου, Ἀντιπρόεδρο τοῦ Παγκοσμίου Βήματος Θρησκευτῶν καί Πολιτισμῶν καί καθηγητή τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στούς ἀγαπητούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς κ. Νικόλαο καί Αἰδεσιμολογιώτατο πρωτοπρεσβύτερο πατέρα Ἀθανάσιο Γκίκα, ὅσο καί στούς κ.κ. καθηγητές τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Νικόλαο Μπιτζιλέκη καί Ἐλισάβετ Καστανίδου-Συμεωνίδου, καθώς ἐπίσης στό Δρα Δημήτριο Ματάμη, Διευθυντή ΜΕΘ (Μονάδας Ἐντατικῆς Θεραπείας)

Νοσοκομείου Παπαγεωργίου Θεσσαλονίκης, ἅπαντας ἄριστους γνῶστες τῶν θεμάτων εὐθανασίας, πού θά μᾶς ἀναπτύξουν.

Τέλος συγχαίρω καί ἐπαινῶ τούς διοργανωτές τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῆς ἡμερίδας, διευθυντή, ἐρευνητές καί γραμματειακό προσωπικό τοῦ Παγκοσμίου Βήματος Θρησκευῶν καί Πολιτισμῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεραῆς Μονῆς Κύκκου, ἀλλά καί ὅλους ἐσᾶς, πού εἶχατε τήν εὐγενική καλωσύνη νά ἀνταποκριθεῖτε στήν πρόσκλησή μας καί νά παρευρίσκεστε σήμερα ἐδῶ. Εὐχομαι ἡ συγκομιδή νά εἶναι πλούσια.